

Warszawa, dnia 27 marca 2017 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

**Raport z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
przez Polskę za 2016 r.**

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

tel.: +48 22 523 93 19
fax: +48 22 523 88 06
dpopc.sekretariat@msz.gov.pl

SPIS TREŚCI

I. Wstęp i informacje ogólne	3
II. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przygotowanych i wysłanych do Rady Europy w 2016 r.	4
III. Informacje na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków wydanych w sprawach polskich	10
IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2016 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków wydanych w sprawach polskich	12
V. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2016 r.	18
VI. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów przez uprawnione podmioty oraz udzielonych w związku z tymi komunikacjami odpowiedzi Rządu	19
VII. Informacje na temat posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP	21
VIII. Informacje na temat działań Pełnomocnika mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę	22
IX. Informacja na temat wizyty przedstawicieli Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy w Polsce	25
X. Organizacja X Seminarium Warszawskiego.	26
XI. Follow-up konferencji wysokiego szczebla w Brukseli.....	26
XII. Informacje statystyczne	27
XIII. Podsumowanie.	34

I. Wstęp i informacje ogólne

Niniejszy Raport został sporządzony przez Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Pełnomocnik) na podstawie § 2 ust. 1 pkt 4) *Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* zmienionego *Zarządzeniem nr 3 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 r.*, *Zarządzeniem nr 20 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2013 r.* oraz *Zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 2015 r.* (dalej Zarządzenie) w oparciu o materiały przedłożone przez poszczególne resorty i inne podmioty odpowiedzialne za wykonanie konkretnych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej ETPCz lub Trybunał). Zawarte w Raporcie informacje i dane zostały przedstawione według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.

Jest to już piąty Raport roczny przedstawiany przez Pełnomocnika. Pierwszy z Raportów rocznych dotyczył 2012 r. i był dokumentem skondensowanym, zawierającym odniesienia i odesłania do dokumentów dotyczących wykonywania wyroków Trybunału (tzw. planów działań i raportów z wykonania) w polskich sprawach przekazanych do Rady Europy (dalej RE) w okresie sprawozdawczym i opublikowanych na stronach internetowych tej organizacji. Natomiast do Raportów sporządzanych w kolejnych latach, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom parlamentarzystów oraz społeczeństwa obywatelskiego, dołączono Załączniki, które stanowią integralną część każdego z Raportów.

Załącznik A zawiera zestawienie tabelaryczne planów działań i raportów z wykonania. Obszerny Załącznik B obejmuje pełne teksty ww. planów i raportów w polskiej wersji językowej. W Załączniku C zebrane zostały sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu ds. ETPCz. Załącznik D zawiera wybrane orzeczenia ETPCz wydane w sprawach dotyczących innych Państw-Stron Konwencji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla prawa lub praktyki jego stosowania w Polsce. W Załączniku E znajduje się wykaz projektów nowelizacji aktów prawnych i zmian legislacyjnych oraz wykaz zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków ETPCz, a także informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału na skutek obowiązywania błędnego prawa, czy wynikających z nieodpowiedniej praktyki jego stosowania. Niniejszy Raport kontynuuje powyższą strukturę i jednocześnie uzupełnia ją o kolejne załączniki. Do najnowszego Raportu po raz pierwszy został dołączony Załącznik F, który zawiera pełne teksty komunikacji przesłanych do nadzorującego wykonywanie orzeczeń ETPCz - Komitetu Ministrów Rady Europy (dalej KM) przez uprawnione do tego podmioty (organizacje pozarządowe oraz Naczelną Radę Adwokacką) wraz z odpowiedziami Rządu.

Z tego względu, iż zarówno procedura wykonywania orzeczeń Trybunału przez państwa członkowskie Rady Europy, jak też struktura samych planów i raportów przedstawianych KM były już szczegółowo przedstawiane w Raportach za 2012 r. i za 2013 r., nie wydaje się konieczne powtarzanie tych informacji w niniejszym dokumencie. Poprzednie Raporty można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej MSZ):

http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/

Ponadto niniejszy Raport zawiera informacje na temat:

- zakończenia przez KM nadzoru nad wykonaniem niektórych wyroków wydanych w polskich sprawach,

- decyzji KM wydanych w 2016 r. w sprawie nadzoru tego ciała nad wykonywaniem niektórych wyroków wydanych w polskich sprawach,
- działalności międzyresortowego Zespołu w 2016 r.,
- uczestnictwa Pełnomocnika w posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP,
- działań na rzecz usprawnienia wykonywania wyroków Trybunału, w tym kolejnej nowelizacji wspomnianego Zarządzenia,
- kontynuacji realizowania inicjatywy Pełnomocnika na rzecz zapewnienia kontroli projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z *Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*,
- kontynuacji i rozwoju inicjatywy polegającej na tłumaczeniu na język polski wyroków Trybunału wydanych w sprawach dotyczących innych państw,
- organizacji wizyt studyjnych i delegacji (secondmentów) dla polskich sędziów do Trybunału,
- wizyty przedstawicieli Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy w Polsce,
- organizacji X Seminarium Warszawskiego,
- najważniejszych danych statystycznych.

II. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przygotowanych i wysłanych do Rady Europy w 2016 r.

W 2016 r. Pełnomocnik wraz z resortami i innymi podmiotami właściwymi w sprawie realizacji poszczególnych wyroków Trybunału przygotował łącznie 33 plany działań (zawierające zamierzenia w celu realizacji wyroków) i raporty z wykonania wyroków Trybunału oraz 4 listy zawierające krótsze informacje na temat realizacji środków indywidualnych, bądź generalnych w danej sprawie. Dokumenty te dotyczyły łącznie 146 wyroków Trybunału. Zdarzało się, że w sprawie niektórych wyroków w okresie sprawozdawczym Rząd przygotował i przedstawił plany, bądź raporty więcej niż jeden raz. Było tak w przypadku: wyroków ws. *Al Nashiri i Abu Zubaydah p. Polsce*, wyroku *Grabowski p. Polsce*, grupy wyroków *Kurlowicz p. Polsce* oraz wyroku w sprawie *Mariusz Lewandowski p. Polsce*.

Wszystkie 37 dokumentów, z których niektóre miały charakter planów zaktualizowanych (updated), czy też przeformułowanych (revised) ze względu na zmianę koncepcji wykonania wyroku, będącą często wynikiem uwag Sekcji Wykonywania Wyroków Rady Europy (dalej SWW), czy też formę listów uzupełniających przesłane wcześniej plany działań o informacje dotyczące środków indywidualnych, bądź generalnych, zostały przesłane w 2016 r. do SWW. SWW zajmuje się merytoryczną obsługą KM, który nadzoruje realizację wyroków Trybunału przez państwa.

Wszystkie te dokumenty zostały opublikowane na stronie internetowej RE. Część z raportów z wykonania została przyjęta przez KM, który na ich podstawie wydał szereg rezolucji końcowych zamykających egzekucję niektórych wyroków Trybunału.

Poniżej przedstawiono skrócone informacje o wszystkich 37 dokumentach przesłanych do RE, a pełne dokumenty w polskiej wersji językowej są załączone do niniejszego Raportu (Załącznik B).

1. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w obu wyrokach Trybunał uznał, że doszło do: naruszenia Artykułu 3 Konwencji (zakaz tortur oraz

niehumanitarnego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym; naruszenia Artykułu 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego); naruszenia Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego); naruszenia Artykułu 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i naruszenia Artykułu 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego). W sprawie *Al Nashiri*, Trybunał stwierdził również naruszenia Artykułu 2 (prawo do życia) oraz Artykułu 3 Konwencji w zw. z Artykułem 1 Protokołu nr 6 (zakaz kary śmierci). Trybunał uznał także, że Polska nie zrealizowała próśb Trybunału o dostarczenie dowodów i w konsekwencji, nie wypełniła zobowiązań wynikających z Artykułu 38 Konwencji – udzielenia Trybunałowi wszelkich niezbędnych ułatwień dla efektywnego przeprowadzenia dochodzenia. W dniu 19.02.2016 r. Rząd terminowo przedstawił zaktualizowany już po raz kolejny plan działań w zakresie wykonania ww. wyroków. Plan ten został już częściowo oceniony podczas posiedzenia KM w formacie ds. Praw Człowieka (dalej DH), które odbyło się w marcu 2016 r.

2. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 13.05.2016 r. Rząd przesłał do Rady Europy zaktualizowany plan działań, uzupełniony o nowe informacje. KM ocenił ten plan podczas posiedzenia DH w czerwcu 2016 r.

3. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 19.07.2016 r. Rząd przesłał do RE list informujący o działaniach podjętych w zakresie realizacji pilnych środków indywidualnych, tj. uzyskania od władz Stanów Zjednoczonych gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących.

4. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 30.08.2016 r. Rząd przesłał do RE list informujący o działaniach podjętych w zakresie realizacji pilnych środków indywidualnych, tj. uzyskania od władz Stanów Zjednoczonych gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących.

5. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 20.10.2016 r. Rząd przesłał do Rady Europy zaktualizowany plan działań, uzupełniony o nowe informacje. KM ocenił ten plan podczas posiedzenia DH w grudniu 2016 r.

6. Grupa spraw *Dzwonkowski p. Polsce* (skarga nr 46702/99) – w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenia Artykułu 3 Konwencji w aspekcie materialnym z powodu poniżającego traktowania skarżących przez funkcjonariuszy Policji oraz naruszenia Artykułu 3 w aspekcie proceduralnym z uwagi na nieprzeprowadzenie przez władze efektywnego postępowania w związku z zarzutami skarżących dotyczącymi poniżającego traktowania przez funkcjonariuszy Policji. Ponadto należąca do ww. grupy sprawa *Wasilewska i Kałucka p. Polsce* dotyczy naruszenia Artykułu 2 Konwencji w aspekcie materialnym z powodu śmierci osoby bliskiej skarżącym oraz naruszenia Artykułu 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym z uwagi na brak skutecznego śledztwa w tej sprawie. Raport z wykonania tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 29.04.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał wyroki z powyższej grupy za wykonane.

7. *Frasik p. Polsce* (skarga nr 22933/02) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 12 Konwencji z powodu odmowy wyrażenia zgody przez organy krajowe na zawarcie związku małżeńskiego przez skarżącego podczas jego pobytu w areszcie śledczym. Plan działań

dotyczący tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 16.06.2016 r. Następnie, w wyniku rozmów przedstawicieli SWW z reprezentantami Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej MS) przeprowadzonych październiku 2016 r., zdecydowano o opracowaniu nowego planu działań.

8. Grupa spraw Fuchs p. Polsce (skarga nr 33870/96) – w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji z powodu przewlekłości postępowań toczących się przed organami administracji oraz sądami administracyjnymi. Zaktualizowany plan działań dotyczący tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 20.10.2016 r., a następnie oceniony przez KM podczas posiedzenia DH w grudniu 2016 r., którego wynikiem było wydanie przez KM rezolucji uznającej za wykonane przez Polskę 34 wyroków dotyczących przewlekłości postępowań administracyjnych.

9. Grabowski p. Polsce (skarga nr 57722/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 5 ust. 1 Konwencji z powodu pozbawienia wolności osoby nieletniej w ramach postępowania poprawczego prowadzonego w stosunku do niej, bez właściwego postanowienia sądu oraz naruszenie Artykułu 5 ust. 4 Konwencji z tego powodu, iż sąd rozpoznając wniosek skarżącego o zwolnienie nie wyjaśnił podstawy prawnej jego dalszego pozbawienia wolności w schronisku dla nieletnich. Plan działań dotyczący tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 24.06.2016 r.

10. Grabowski p. Polsce (skarga nr 57722/12) – zaktualizowany plan działań dotyczący tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 18.10.2016 r.

11. Grupa spraw Horych i Piechowicz p. Polsce (skargi nr 13621/08 i 20071/07) – w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 3 Konwencji z powodu zakwalifikowania skarżących do kategorii tzw. osadzonych „niebezpiecznych” i utrzymywania tego reżimu wobec nich przez długi czas w oparciu o te same przesłanki oraz z powodu związanych z tym reżimem utrudnień i uciążliwości. W przypadku skarżących Horycha i Piechowicza Trybunał stwierdził także naruszenie Artykułu 8 Konwencji w związku z poważnym ograniczeniem kontaktów z rodziną i cenzurą korespondencji. Raport z wykonania tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 16.02.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał wyroki z powyższej grupy za wykonane.

12. Hutten-Czapska p. Polsce (skarga nr 35014/97) - w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji z tego powodu, że skarżąca nie mogła korzystać ze swojej własności, ani pobierać odpowiedniego czynszu, co oznaczało, iż Państwo nie zapewniło sprawiedliwej równowagi pomiędzy interesami właścicieli prywatnych a interesem społecznym, zgodnie z zasadą ochrony własności prywatnej. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 08.03.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał ten wyrok za wykonany.

13. Jaremowicz p. Polsce (skarga nr 24023/02) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 12 Konwencji z powodu odmowy wyrażenia zgody przez organy krajowe na zawarcie związku małżeńskiego przez skarżącego podczas jego pobytu w zakładzie karnym. Zaktualizowany

raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 26.04.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał ten wyrok za wykonany.

14. Grupa spraw *Kaprykowski p. Polsce* (skarga nr 23052/05) – w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenia Artykułu 3 Konwencji z powodu niehumanitarnego i poniżającego traktowania skarżących ze względu na brak adekwatnej do ich stanu zdrowia opieki medycznej w jednostkach penitencjarnych. Zaktualizowany raport z wykonania dotyczący tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 21.06.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał wyroki z powyższej grupy za wykonane.

15. Grupa spraw *Kędzior p. Polsce* (skarga nr 45026/07) – w wyroku przewodnim w tej grupie spraw Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 5 ust. 1 lit. e Konwencji z powodu niezgodnego z nim pozbawienia wolności skarżącego, a także naruszenie Artykułu 5 ust. 4 Konwencji z powodu braku oceny legalności umieszczenia i przetrzymywania osoby w zakładzie opiekuńczym, takim jak dom pomocy społecznej oraz naruszenie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na brak bezpośredniego dostępu do sądu skarżącego w celu wystąpienia o przywrócenie zdolności do czynności prawnych. Zaktualizowany plan działań dotyczący tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 21.06.2016 r.

16. Grupa spraw *Kurłowicz, Lewandowska-Malec, Jucha i Żak oraz M. Maciejewski p. Polsce* (skargi nr 41029/06, 39660/07, 19127/06, 34447/05) - w wyrokach tych Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 10 Konwencji z powodu wydania przez sądy krajowe wyroków przeciwko skarżącym w postępowaniach karnych. Zaktualizowany raport z wykonania tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 29.02.2016 r.

17. Grupa spraw *Kurłowicz p. Polsce* (skargi nr 41029/06, 39660/07, 19127/06, 34447/05) - przeformułowany (revised) raport z wykonania tych wyroków, opracowany w wyniku rozmów przedstawicieli SWW z reprezentantami MS przeprowadzonych w październiku 2016 r., został przesłany do Rady Europy w dniu 28.12.2016 r.

18. Grupa spraw *Ladent p. Polsce* (skarga nr 11036/03) - w poszczególnych wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji z powodu aresztowania skarżących na podstawie nakazów aresztowania wydanych podczas ich nieobecności, w sytuacji gdy prawo krajowe nie przewidywało wstępnej, automatycznej kontroli sądowej w takich okolicznościach. W sprawach *Ladent*, *Mamełka* i *Wereda* Trybunał stwierdził też naruszenia Artykułu 5 ust. 1 Konwencji z powodu opóźnienia w zwolnieniu skarżących z aresztu śledczego lub zakładu karnego, a w sprawach *Ladent* i *El Kashif* naruszenie Artykułu 5 ust. 1 Konwencji z tego powodu, że aresztowanie skarżących w szczególnych okolicznościach ich spraw nie mogło zostać uznane za środek proporcjonalny do osiągnięcia celu, jakim było zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego, dodatkowo w sprawie *Ladent* Trybunał stwierdził również naruszenie Artykułu 5 ust. 2 Konwencji z tego powodu, że skarżący nie został szybko poinformowany w języku, który rozumiał, o powodach swojego aresztowania. Zaktualizowany raport z wykonania tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 29.02.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał wyroki z powyższej grupy za wykonane.

19. *M.C. p. Polsce* (skarga nr 23692/09) – w wyroku tym Trybunał stwierdził materialne naruszenie Artykułu 3 Konwencji z powodu nie wywiązania się przez państwo z pozytywnego obowiązku ochrony skarżącego odbywającego karę pozbawienia wolności przed niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem ze strony współosadzonych oraz proceduralne naruszenie Artykułu 3 Konwencji z tego powodu, że krajowe dochodzenie w sprawie, w której skarżący był pokrzywdzonym nie zostało przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie standardami wynikającymi z Konwencji i orzecznictwa Trybunału. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 31.08.2016 r.

20. *Mariusz Lewandowski p. Polsce* (skarga nr 66484/09) – sprawa dotyczy naruszenia Artykułu 6 ust. 1 Konwencji, tj. prawa do rzetelnego procesu z powodu braku bezstronności sądu w sprawie dotyczącej obrazy sądu, której zdaniem sądu, dopuścił się skarżący na piśmie. Trybunał uznał za dopuszczalną również skargę skarżącego na ingerencję w jego wolność wyrażania opinii, jednakże uznał, że nie było konieczne jej odrębne rozpatrywanie. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 16.06.2016 r.

21. *Mariusz Lewandowski p. Polsce* (skarga nr 66484/09) – w dniu 24.11.2016 r. została przesłana do Rady Europy informacja o środkach generalnych opracowana w wyniku rozmów przedstawicieli SWW z reprezentantami MS przeprowadzonych w październiku 2016 r.

22. *Miażdżyk p. Polsce* (skarga nr 23592/07) i *A.E. p. Polsce* (skarga nr 14480/04) – w obu wyrokach Trybunał stwierdził naruszenia Artykułu 2 Protokołu Nr 4 do Konwencji z powodu nałożenia na skarżących nieproporcjonalnych ograniczeń w zakresie wolności poruszania się (zakaz opuszczania kraju) w ramach toczących się przeciwko nim postępowań karnych. Ponadto w sprawie A. E. postępowanie karne przeciwko skarżącemu toczyło się przez ponad sześć lat (naruszenie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji). Raport z wykonania tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 03.08.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał wyroki z powyższej grupy za wykonane.

23. *Milka p. Polsce* (skarga nr 14322/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 8 Konwencji z powodu stosowania kar dyscyplinarnych w związku z odmową skarżącego poddania się kontroli osobistej w czasie jego pobytu w jednostce penitencjarnej. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 15.11.2016 r.

24. *Mogielnicki p. Polsce* (skarga nr 4268/09) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 6 Konwencji – prawo dostępu do sądu – z powodu odmowy zwolnienia skarżącego z opłaty od skargi kasacyjnej. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 15.11.2016 r.

25. *Olszewscy p. Polsce* (skarga nr 99/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził proceduralne naruszenie Artykułu 2 Konwencji z powodu braku skutecznego śledztwa w sprawie okoliczności śmierci syna skarżących. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 21.10.2016 r.

26. Grupa spraw *Orchowski i Sikorski p. Polsce* (skargi nr 17885/04 i 17599/05) - w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenia Artykułu 3 Konwencji z powodu niehumanitarnego

i poniżającego traktowania skarżących z uwagi na osadzenie w nieodpowiednich warunkach, w szczególności przełudnienie. Poza brakiem powierzchni warunki były pogarszane przez czynniki takie, jak brak ćwiczeń, w szczególności ćwiczeń na świeżym powietrzu, brak prywatności, niehigieniczne warunki i częste transfery, które Trybunał uznał za przekraczające poziom nieuniknionego cierpienia związanego z osadzeniem. Skonsolidowany raport z wykonania wyroków z niniejszej grupy został przesłany do Rady Europy w dniu 21.06.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał wyroki z powyższej grupy za wykonane.

27. Potomski i Potomska p. Polsce (skarga nr 33949/05) - w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji z powodu braku możliwości uzyskania przez skarżących wywłaszczenia z adekwatnym odszkodowaniem należącej do nich nieruchomości, która została wpisana na listę zabytków, co uniemożliwiło skarżącym korzystanie z niej. Zaktualizowany plan działań dotyczący wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 08.12.2016 r.

28. R.S. p. Polsce (skarga nr 63777/09) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 8 Konwencji z powodu braku rzetelności organów krajowych w zapewnieniu niezwłocznego powrotu dzieci skarżącego bezprawnie zatrzymanych w Polsce. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 04.08.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał powyższy wyrok za wykonany.

29. Rachwalski i Ferenc p. Polsce (skarga nr 47709/99) - w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 3 Konwencji z powodu nadmiernego użycia siły przez funkcjonariuszy Policji w trakcie ustalania właściciela niezamkniętego samochodu, zaparkowanego przed domem skarżących oraz naruszenia Artykułu 8 Konwencji z powodu dokonania przez funkcjonariuszy Policji nieuzasadnionego przeszukania mieszkania skarżących w środku nocy. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 17.08.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał powyższy wyrok za wykonany.

30. Sierpiński p. Polsce (skarga nr 38016/07) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji z powodu niespełnienia przez państwo pozytywnego obowiązku zapewnienia środków gwarantujących prawo skarżącego do skutecznego korzystania ze swojej własności (rodzina skarżącego, a potem sam skarżący przez długie lata usiłowali odzyskać własność działki, którą utracili na mocy *Dekretu o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze miasta stołecznego Warszawy*). Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 18.02.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał powyższy wyrok za wykonany.

31. Stankiewicz i inni p. Polsce nr 2 (skarga nr 48053/11) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 10 Konwencji z powodu wydania przez sądy krajowe wyroków przeciwko skarżącym w postępowaniu cywilnym. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 02.08.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał powyższy wyrok za wykonany.

32. Stasik p. Polsce (skarga nr 21823/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji z powodu nadmiernego czasu trwania postępowania o rozwód oraz naruszenia Artykułu 8 Konwencji z powodu niewystarczających, nieadekwatnych

i nieskutecznych starań władz krajowych o wykonanie orzeczenia dotyczącego kontaktów z dziećmi. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 03.08.2016 r.

33. *Tomaszewscy p. Polsce* (skarga nr 8933/05) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 5 ust. 1 i ust. 5 Konwencji z powodu pozbawienia wolności skarżących bez podstawy prawnej poprzez doprowadzenie ich na posterunek Policji w celu dokonania identyfikacji i zbadania stanu ich trzeźwości oraz z powodu braku możliwości uzyskania odszkodowania za takie naruszenie. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 19.08.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał powyższy wyrok za wykonany.

34. *Tysińc i R.R. p. Polsce* (skargi nr 5410/03 i 27617/04) - w sprawie *Tysińc p. Polsce* Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 8 Konwencji z powodu braku ram prawnych umożliwiających wyegzekwowanie przez nią przysługującego jej prawa do przeprowadzenia legalnego zabiegu. W sprawie *R.R. p. Polsce* Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 3 Konwencji z powodu niezapewnienia skarżącej skutecznego i terminowego dostępu do badań prenatalnych w czasie gdy te usługi diagnostyczne były dostępne i wedle obowiązującego prawa była do nich uprawniona. Informacja o środkach generalnych została przesłana do Rady Europy w dniu 04.08.2016 r.

35. *Wizerkaniuk p. Polsce* (skarga nr 18990/05) - w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 10 Konwencji z powodu skazania redaktora naczelnego i współwłaściciela lokalnej gazety za publikację wywiadu z lokalnym posłem bez uzyskania jego wcześniejszej autoryzacji. Plan działań opracowany w wyniku rozmów przedstawicieli SWW z reprezentantami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej MKiDN) przeprowadzonych w październiku 2016 r. został przesłany do Rady Europy w dniu 21.12.2016 r.

36. *Włoch nr 2 p. Polsce* (skarga nr 33475/08) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 5 ust. 5 Konwencji z powodu nieprzyznania skarżącemu odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności w areszcie tymczasowym, które zostało zaliczone na poczet grzywny nałożonej na niego w innym postępowaniu. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 22.02.2016 r. Na podstawie tego raportu KM uznał powyższy wyrok za wykonany.

37. *Żuk p. Polsce* (skarga nr 48286/11) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji oraz Artykułu 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji z powodu nie wykonania przez organy krajowe decyzji administracyjnych i orzeczeń sądowych wydanych na korzyść skarżącej w postępowaniach krajowych. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 16.11.2016 r.

III. Informacje na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków wydanych w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym KM uznał za wykonane przez Polskę łącznie 170 orzeczeń, w tym 80 wyroków merytorycznych i 90 decyzji zatwierdzających ugody zawarte przez rząd ze

skarżącymi. Wśród wspomnianych 80 wyroków szczególną uwagę należy zwrócić na następujące orzeczenia i grupy orzeczeń.

- **Grupa spraw *Ladent p. Polsce* (skarga nr 11036/03)** - podczas swojego 1250. posiedzenia, które odbyło się w dniach 8-10 marca 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)32](#). Uznając 5 wyroków składających się na tę grupę za wykonane, KM pozytywnie ocenił podjęte przez Rząd działania, zwłaszcza legislacyjne, a także mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz.
- **Grupa spraw *Horych i Piechowicz p. Polsce* (skargi nr 13621/08 i 20071/07)** – podczas swojego 1259. posiedzenia, które odbyło się w dniach 7-9 czerwca 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)128](#). Uznając 5 wyroków składających się na tę grupę za wykonane, KM pozytywnie ocenił podjęte przez Rząd działania, zwłaszcza legislacyjne, a także mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz.
- **Grupa spraw *Dzwonkowski p. Polsce* (skarga nr 46702/99)** – podczas swojego 1259. posiedzenia, które odbyło się w dniach 7-9 czerwca 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)148](#). Uznając 8 wyroków składających się na tę grupę za wykonane, KM pozytywnie ocenił podjęte przez Rząd działania, zwłaszcza opracowanie i wdrożenie wszechstronnej strategii dotyczącej m. in. rekrutowania, sposobu działania i odpowiedzialności funkcjonariuszy Policji. Uznał też, że środki wdrożone przez organy prokuratury zapobiegną naruszeniom Konwencji, podobnym do tych stwierdzonych w ww. wyrokach z grupy Dzwonkowski, na przyszłość.
- **Grupa spraw *Orchowski i Sikorski p. Polsce* (skargi nr 17885/04 i 17599/05)** - podczas swojego 1265. posiedzenia, które odbyło się w dniach 20-21 września 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)254](#). Uznając 7 wyroków składających się na tę grupę za wykonane, KM pozytywnie ocenił kompleksowe działania podjęte przez Rząd na przestrzeni ostatnich kilku lat, w tym działania legislacyjne, a także działania mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz oraz działania szkoleniowe.
- **Grupa spraw *Kaprykowski p. Polsce* (skarga nr 23052/05)** - podczas swojego 1265. posiedzenia, które odbyło się w dniach 20-21 września 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)254](#). Uznając 8 wyroków składających się na tę grupę za wykonane, KM pozytywnie ocenił kompleksowe działania podjęte przez Rząd na przestrzeni ostatnich kilku lat, w tym działania legislacyjne, a także działania mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz oraz działania szkoleniowe.
- ***Hutten-Czapska p. Polsce* (skarga nr 35014/97)** - podczas swojego 1265. posiedzenia, które odbyło się w dniach 20-21 września 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)259](#). Uznając ten skomplikowany i trudny do realizacji wyrok za wykonany, KM pozytywnie ocenił kompleksowe działania podjęte przez Rząd na przestrzeni ostatnich kilku lat, w tym działania legislacyjne oraz skutki, jakie one przyniosły.
- ***Miażdżyk p. Polsce* (skarga nr 23592/07) i *A.E. p. Polsce* (skarga nr 14480/04)** - podczas swojego 1265. posiedzenia, które odbyło się w dniach 20-21 września 2016 r. KM przyjął

rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)261](#). Uznając powyższe 2 wyroki za wykonane, KM pozytywnie ocenił podjęte przez Rząd działania, zwłaszcza legislacyjne, a także mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz.

- **Grupa spraw *Fuchs p. Polsce* (skarga nr 33870/96)** – podczas swojego 1273. posiedzenia, które odbyło się w dniach 6-8 grudnia 2016 r. KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)359](#). Uznając 34 wyroki, spośród 80 składających się na tę grupę, za wykonane, KM pozytywnie ocenił podjęte przez Rząd działania, zwłaszcza legislacyjne, a także mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz.

W kontekście powyższych informacji należy dodać, iż ze względu na fakt, że rezolucje końcowe przyjmowane przez KM stanowią lakoniczne techniczne dokumenty (sprowadzające się do stwierdzenia przez KM, że w jego opinii państwo członkowskie przedsięwzięło wszelkie wymagane środki w celu wykonania określonego wyroku, czy też grupy wyroków ETPCz, KM zamyka zatem swój nadzór nad wykonaniem danej sprawy i dołącza raport z jej wykonania) nie ma potrzeby dołączania do Raportu tekstów poszczególnych rezolucji (o treści jw.). Jednakże, jak już wspomniano, wszystkie raporty z wykonania przedstawione przez Rząd Komitetowi Ministrów w okresie sprawozdawczym zostały dołączone do niniejszego Raportu w postaci Załącznika B.

IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2016 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków wydanych w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym KM wydał następujące decyzje, w których ocenił stan wykonania poszczególnych wyroków w polskich sprawach znajdujących się w agendzie posiedzeń KM-DH. Treść tych decyzji została przedstawiona w całości poniżej.

- Decyzja dotycząca **wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 8-10 marca 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. wyrazili głębokie zaniepokojenie decyzją władz Stanów Zjednoczonych w sprawie niepopierania wniosku o udzielenie gwarancji dyplomatycznych w kwestii orzeczenia kary śmierci i rażącego zaprzeczenia sprawiedliwości w sprawach skarżących, pomimo aktywnych kroków podjętych przez polskie władze;

2. przypomnieli niedawną deklarację Komitetu Ministrów o karze śmierci w Stanach Zjednoczonych Ameryki, podkreślającą, że kara śmierci jest sprzeczna z zasadami ustanowionymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka;

3. przypomnieli, że Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy i jako obserwator podzielają jej ideały i wartości; uznali, że ten status i takie ideały i wartości zachęcają do współpracy oraz wezwali władze Stanów Zjednoczonych do ponownego rozważenia ich odpowiedzi skierowanej do polskich władz w kontekście jakiegokolwiek przyszłego wniosku o udzielenie gwarancji;

4. w związku z tym pozytywnie przyjęli gotowość polskich władz do powtórzenia ich wniosku o udzielenie gwarancji i wezwali je do podniesienia tej kwestii na wysokim szczeblu politycznym, wzywając również Sekretarza Generalnego i przedstawicieli Państw Członkowskich Rady Europy do podniesienia kwestii gwarancji dyplomatycznych w swoich kontaktach z władzami Stanów Zjednoczonych; zwrócili się też do Sekretarza Generalnego, by przekazał niniejszą decyzję do Stałego Obserwatora Stanów Zjednoczonych przy Radzie Europy;

5. zauważyli, że wydaje się, że zostały podjęte kroki w krajowym śledztwie, jednakże toczy się ono już ponad siedem lat, nadal najwyraźniej przeciwko osobom nieznanym i nie przedstawiono żadnej informacji o jakichkolwiek konkretnych postępach; wezwali władze, by zapewniły, że zostanie ono zakończone bez dalszej zwłoki;

6. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie środków indywidualnych w stosownym terminie przed 1259. posiedzeniem (czerwiec 2016) (DH).

• Decyzja dotycząca **wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 7-8 czerwca 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

Środki indywidualne

1. przypomnieli, że podczas ostatniego badania tych spraw przez Komitet Ministrów, po bardzo niepokojącej decyzji Stanów Zjednoczonych, że nie poprą wniosków o gwarancje dyplomatyczne, Komitet z zadowoleniem przyjął gotowość polskich władz do ponowienia wniosku i ponaglił je, by podnosiły tę kwestię na wysokich szczeblach politycznych;

2. odnotowali z satysfakcją informację polskich władz o przygotowaniu nowego wniosku o gwarancje dyplomatyczne przez Kancelarię Prezydenta Polski, który zostanie wysłany do jej odpowiednika w Stanach Zjednoczonych i wezwali je do przedłożenia tego wniosku bez zwłoki;

3. przypomnieli, że Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy i jako obserwator podzielają jej ideały i wartości; uznali, że ten status i takie ideały i wartości zachęcają do współpracy oraz wezwali władze Stanów Zjednoczonych do ponownego rozważenia ich odpowiedzi skierowanej do polskich władz w kontekście jakiegokolwiek przyszłego wniosku o udzielenie gwarancji;

4. jeśli chodzi o krajowe śledztwo, pozostali zaniepokojeni tym, że nie osiągnięto nadal konkretnych rezultatów; dlatego też wezwali polskie władze do zapewnienia, że zostanie ono zakończone bez dalszej zwłoki;

Środki generalne

5. jeśli chodzi o naruszenie Artykułu 38 Konwencji, zauważyli z satysfakcją, że polskie władze rozpoczęły refleksję nad możliwością wprowadzenia procedury niezakłóconej komunikacji i wymiany dokumentów z Europejskim Trybunałem i zachęciły je do zakończenia tej refleksji tak szybko, jak tylko to możliwe;

6. w świetle braku informacji przekonująco odnoszących się do przyczyn pozostałych naruszeń, wezwali władze do refleksji nie tylko nad nadzorem zwykłej działalności operacyjnej służb specjalnych, ale także nad kontrolą procesu podejmowania decyzji na wysokim szczeblu w tej sferze;

7. zdecydowali, że pilne środki indywidualne w tych sprawach będą rozważane podczas ich 1265. posiedzenia (wrzesień 2016) (DH) i zwrócili się do władz o przedstawienie zaktualizowanych informacji dotyczących środków indywidualnych i generalnych w stosownym terminie przed 1273. posiedzeniem (grudzień 2016) (DH).

- Decyzja dotycząca **wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 20-21 września 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. odnotowali z satysfakcją, że nowy wniosek o gwarancje, że Pan Al Nashiri nie będzie podlegał karze śmierci oraz że żaden ze skarżących nie będzie narażony na rażące zaprzeczenie sprawiedliwości, został wysłany od Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do Zastępcy Sekretarza Stanu Stanów Zjednoczonych Ameryki;

2. uznając, że jest to czwarty wniosek o gwarancje dyplomatyczne i drugi na wysokim szczeblu politycznym, powtórzyli, że w ślad za nim ważne jest podejmowanie dalszych działań polskich władz, mających na celu przekonanie władz Stanów Zjednoczonych do udzielenia wnioskowanych gwarancji, w tym podnoszenie tej kwestii na najwyższych szczeblach politycznych;

3. powtórzyli swoje silne poparcie dla takiego wniosku, wzywając również Sekretarza Generalnego i przedstawicieli Państw Członkowskich Rady Europy do podniesienia kwestii gwarancji dyplomatycznych w swoich kontaktach z władzami Stanów Zjednoczonych;

4. przypomnieli, że Europejski Trybunał uznał, że niekreślone pozbawienie wolności Pana Abu Zubaydah'y bez procesu stało się rażącym zaprzeczeniem sprawiedliwości, odnotowali z zainteresowaniem informację, że jego wniosek o zwolnienie jest rozpatrywany przez władze Stanów Zjednoczonych po raz pierwszy od 2007 r. wraz z możliwością naprawienia krzywdy w tej kwestii;

5. silnie zachęcili polskie władze do aktywnego śledzenia aktualnej sytuacji skarżących i zwrócili się do nich o informowanie Komitetu o jakichkolwiek wydarzeniach, dotyczących zarówno postępowania w Stanach Zjednoczonych jak i wniosku o gwarancje dyplomatyczne;

6. zdecydowali o rozpatrywaniu środków indywidualnych i generalnych w tych sprawach na swoim 1273. posiedzeniu (grudzień 2016) (DH).

- Decyzja dotycząca **wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 6-8 grudnia 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

Środki indywidualne

1. przypomnieli, że wobec znajdującego się w jurysdykcji Stanów Zjednoczonych, Pana Al Nashiri'ego nadal istnieje ryzyko podlegania przez niego karze śmierci, a obaj skarżący są narażeni na rażące zaprzeczeniem sprawiedliwości i że sytuacja ta jest rezultatem „nadzwyczajnej operacji wydawania” („extraordinary rendition”) zorganizowanej przez podmiot Stanów Zjednoczonych;

2. wyrazili poważne zaniepokojenie brakiem odpowiedzi władz Stanów Zjednoczonych na ostatni polski wniosek o udzielenie gwarancji dyplomatycznych, przedłożony w lipcu 2016 r., w celu zapobieżenia zastosowaniu kary śmierci wobec Pana Al Nashiri'ego oraz zakończenia stanu rażącego zaprzeczenia sprawiedliwości, na który pozostają narażeni obaj skarżący;

3. przypomnieli, że Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy i jako obserwator podzielają jej ideały i wartości i ponownie wezwali władze Stanów Zjednoczonych do wysłuchania polskiego wniosku o gwarancje dyplomatyczne;

4. przypomnieli, jaką wagę dla polskich władz ma aktywne śledzenie wniosku o gwarancje dyplomatyczne na najwyższych szczeblach politycznych, wezwali je do regularnego informowania Komitetu o konkretnych krokach podejmowanych w tym celu;

5. wezwali również Sekretarza Generalnego i przedstawicieli Państw Członkowskich Rady Europy do kontynuowania podnoszenia kwestii gwarancji dyplomatycznych w swoich kontaktach z władzami Stanów Zjednoczonych i zwrócili się do Sekretarza Generalnego, by przekazał niniejszą decyzję do Stałego Obserwatora Stanów Zjednoczonych przy Radzie Europy;

6. jeśli chodzi o krajowe śledztwo w tej sprawie, wyrazili żal z powodu odpowiedzi Stanów Zjednoczonych na ostatni polski wniosek o międzynarodową pomoc prawną, a w szczególności zadeklarowanego braku woli procedowania jakiegokolwiek podobnego wniosku w przyszłości i zwrócili się do polskich władz o refleksję na temat środków mających na celu poradzenie sobie z tą sytuacją;

7. z zaniepokojeniem odnotowali ciągły brak namacalnych rezultatów krajowego śledztwa w Polsce i wezwali polskie władze do zwiększenia ich wysiłków, bez dalszej zwłoki, w celu osiągnięcia postępu; pomimo wyzwań, jakie stawiają istniejące krajowe ramy prawne, niemniej jednak zwrócili się do polskich władz, by miały one na względzie wyjątkowy charakter naruszeń, których ta sprawa dotyczy;

Środki generalne

8. zwrócili się do polskich władz o szybkie zakończenie refleksji nad środkami wymaganymi dla wzmocnienia nadzoru nad służbami specjalnymi, w tym nad procesem decyzyjnym na wysokim szczeblu;

9. zwrócili się do polskich władz o to samo w zakresie konieczności wprowadzenia procedury dla niezakłóconej komunikacji i wymiany dokumentów z Europejskim Trybunałem;

10. zdecydowali, iż pilne środki indywidualne w tych sprawach będą rozpatrywane na ich 1280. posiedzeniu (marzec 2017) (DH) i zwrócili się do władz o przedstawienie zaktualizowanych informacji w zakresie innych środków indywidualnych i generalnych w stosownym terminie przed ich 1288. posiedzeniem (czerwiec 2017) (DH).

- Decyzja dotycząca **grupy wyroków Kędzior p. Polsce** – podczas posiedzenia w dniach 8-10 marca 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. w zakresie środków indywidualnych, odnotowali, iż oboje skarżący pozostają umieszczeni w domach pomocy społecznej (dalej dps, przyp. tłum.), a także to, że, pomimo iż mają dostęp do sądów krajowych w celu uzyskania zbadania ich sytuacji i korzystają z niego, to to zabezpieczenie proceduralne jest słabe w odniesieniu do skarżącego Kędziora, ponieważ nie jest ono zagwarantowane w prawie, ale zależy od praktyki sądów krajowych;

2. uznali, iż zarówno ustanowienie solidnego zabezpieczenia proceduralnego dla skarżącego w sprawie Kędzior i obowiązku regularnego weryfikowania potrzeby dalszego przebywania skarżących w zamknięciu są związane ze środkami generalnymi, które mają zostać przyjęte; wezwali władze do zapewnienia, by w międzyczasie potrzeba przebywania skarżących w dps była regularnie weryfikowana;

3. w zakresie środków generalnych, odnotowali, iż niezwyfikowanie przez sąd opiekuńczy wniosku o umieszczenie skarżącego w sprawie Kędzior w dps było jednorazowym błędem oraz że władze podjęły działania podnoszące świadomość, w jaki sposób mu zaradzić; zwrócili się również do władz o wyjaśnienie, iż w tego typu postępowaniu sąd opiekuńczy rozważa, czy stan zdrowia danej osoby uzasadnia jej przymusowe zamknięcie;

4. odnotowali z zainteresowaniem informację na temat planowanych zmian *Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego*, które spowodują wprowadzenie ważnych zabezpieczeń i zachęcili władze do zapewnienia, by te zmiany dały osobom ubezwłasnowolnionym również prawo do odwołania się od postanowienia o ich przymusowym umieszczeniu w dps;

5. jednakże wyrazili zaniepokojenie, że te zmiany nie wprowadzą mechanizmu zobowiązującego władze do przeprowadzania okresowych, automatycznych weryfikacji, mających na celu ocenę, czy dana osoba przebywająca w dps nadal powinna tam pozostać i zwrócili się do nich o potwierdzenie, iż planowane zmiany legislacyjne wprowadzą taki mechanizm, a jeśli nie, by wskazały środki, jakie zostały zaplanowane w tym względzie;

6. silnie zachęcili władze, by zapewniły, że te niezbędne środki zostaną przyjęte bez dalszej zwłoki i zwrócili się do nich o przedstawienie przed 1 lipca 2016 r. brakujących informacji w zaktualizowanym planie działań, czy też raporcie z wykonania, które obejmowałyby harmonogram zmian legislacyjnych i innych środków, które mają zostać przyjęte.

- Decyzja dotycząca **wyroków z grupy spraw Dzwonkowski p. Polsce** – podczas posiedzenia w dniach 7-8 czerwca 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. odnotowali informację przedstawioną przez władze w raporcie z wykonania i uznali, że dalsze środki indywidualne nie są konieczne, ani możliwe w niniejszych sprawach;

2. z zadowoleniem przyjęli uchwalenie *Ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, w której wzięto pod uwagę orzecznictwo Europejskiego Trybunału, w szczególności zasady proporcjonalności i używania środków przymusu bezpośredniego jedynie w ostateczności; a także kroki podjęte w celu zapewnienia jej skutecznej implementacji, w tym szeroko zakrojone działania szkoleniowe i podnoszące świadomość;

3. odnotowali z zainteresowaniem niedawne wytyczne wydane przez Prokuratora Generalnego w sprawie prowadzenia postępowań o przestępstwa związane z pozbawieniem życia oraz niehumanitarnym, bądź poniżającym traktowaniem lub karaniem, w których zarzuca się, że sprawcami są funkcjonariusze Policji lub inni funkcjonariusze publiczni; odnotowali, że inkorporowały one wymogi skutecznego śledztwa ustanowione w orzecznictwie Europejskiego Trybunału, w szczególności obowiązek prowadzenia takiego śledztwa w sposób sprawny i rzetelny;

4. odnotowali również z zainteresowaniem ustanowienie mechanizmu monitorowania stosowania tych wytycznych i możliwość badania takich spraw przez Rzecznika Praw Obywatelskich;

5. silnie zachęcili władze do realizacji pozostałych przewidzianych środków, w tym wzmocnienia roli specjalnych pełnomocników do spraw ochrony praw człowieka w Policji, promowania koncepcji „nieskalanej opinii” wśród funkcjonariuszy Policji i wydłużenia terminów umożliwiających wszczęcie postępowania dyscyplinarnego;

6. uznali, że w świetle osiągniętego postępu, Komitet może zamknąć swój nadzór nad tą grupą spraw i zdecydowali o przyjęciu rezolucji końcowej CM/ResDH(2016)148.

- Decyzja dotycząca **wyroków z grupy spraw *Kaprykowski p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 20-21 września 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

przyjęli rezolucję końcową CM/ResDH(2016)278 w grupie spraw *Kaprykowski*.

- Decyzja dotycząca **wyroków z grupy spraw *Fuchs p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 6-8 grudnia 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. odnotowali z zainteresowaniem niedawną nowelizację *Ustawy prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* upraszczającą postępowanie przed tymi sądami, dającą im prawo do wydawania wyroków co do meritum oraz reformującą system krajowych środków na nadmierną długość postępowania przed organami administracyjnymi;

2. uznając, że środki te umożliwiły zakończenie praktyki odsyłania spraw po uchyleniu decyzji administracyjnej (do ponownego rozpatrzenia, przyp. tłum.), co powodowało zwłokę w postępowaniach, zdecydowali o zamknięciu nadzoru nad tymi sprawami, w których praktyka ta stanowiła główne źródło naruszenia i przyjęli rezolucję końcową [CM/ResDH\(2016\)359](#);

3. uznając jednakże, że w celu dokonania pełnej oceny stanu wykonania w pozostałych sprawach, konieczna jest dodatkowa informacja, zwrócili się do władz o przedstawienie Komitetowi swojej oceny wpływu przyjętych środków na przewlekłość postępowań przed organami i sądami administracyjnymi oraz w zakresie konieczności podjęcia dodatkowych środków;

4. zwrócili się do władz o przedstawienie Komitetowi wyjaśnień w sprawie funkcjonowania w praktyce środków dotyczących organów administracyjnych i o informowanie go o jakimkolwiek postępie w reformowaniu środków dotyczących sądów.

• Decyzja dotycząca **wyroku w sprawie Grabowski p. Polsce** – podczas posiedzenia w dniach 6-8 grudnia 2016 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. przypomnieli, że naruszenia stwierdzone przez Trybunał w niniejszej sprawie wynikły z nieprzerwanego pozbawienia wolności skarżącego w schronisku dla nieletnich podczas braku orzeczenia sądu przedłużającego jego pozbawienie wolności (naruszenie Artykułu 5 ust. 1) oraz brak skutecznego środka (naruszenie Artykułu 5 ust. 4);

2. w zakresie środków indywidualnych zauważyli, że skarżący nie jest już pozbawiony wolności, a zadośćuczynienie zasądzone przez Trybunał zostało wypłacone, w konsekwencji żadne inne środki indywidualne nie są konieczne;

3. jeśli chodzi o naruszenie Artykułu 5 ust. 4, zauważyli zapewnienie władz, że była to sprawa jednostkowa, dla zaradzenia której wystarczające są przyjęte już środki podnoszące świadomość oraz realizowane środki dotyczące Artykułu 5 ust. 1;

4. jeśli chodzi o naruszenie Artykułu 5 ust. 1, przypomnieli, że Trybunał uznał, że art. 27 *Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* nie spełniał testu w zakresie „jakości prawa” dla celów Artykułu 5 ust. 1 Konwencji oraz że jego nieprecyzyjność stanowiła źródło praktyki sądów krajowych polegającej na niewydawaniu odrębnych orzeczeń przedłużających umieszczenie młodocianych sprawców w schroniskach dla nieletnich;

5. dlatego też odnotowali z zainteresowaniem zamiar władz w zakresie zmiany tego przepisu, jak również środki wdrożone w międzyczasie, które pozwoliły na zmianę praktyki prawie wszystkich właściwych w takich sprawach sądów; zwrócili się do władz o przedstawienie Komitetowi treści projektu nowelizacji wraz z harmonogramem jej przyjęcia.

V. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2016 r.

Międzyresortowy Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który zajmuje się między innymi wypracowywaniem strategii wykonywania wyroków Trybunału, aktywnie działał w 2016 r. W okresie sprawozdawczym odbyły się cztery posiedzenia plenarne Zespołu (w dniach: 16 marca, 13 czerwca, 26 września i 15 grudnia) i jedno posiedzenie grupy roboczej. Ponadto Zespół pracował na bieżąco, wymieniając korespondencję w sprawach

znajdujących się w agendzie KM. Szczegółowe sprawozdania z posiedzeń plenarnych są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (www.msz.gov.pl) w zakładce Europejski Trybunał Praw Człowieka, wykonywanie wyroków:

http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/

Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu są również dołączone do niniejszego Raportu, jako Załącznik C.

Posiedzenie Zespołu, które miało miejsce w dniu 15 grudnia 2016 r., podobnie, jak w ubiegłych latach, było posiedzeniem podsumowującym kolejny rok działań Rządu na rzecz wykonywania wyroków Trybunału.

Posiedzenie to, jak każde ostatnie posiedzenie plenarne Zespołu w roku miało rozszerzoną formułę. Oprócz stałych członków (przedstawicieli poszczególnych resortów, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa) i uczestników posiedzeń Zespołu, tj. przedstawicieli Krajowej Rady Sądownictwa, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego, Prokuratury Krajowej, Kancelarii Sejmu i Senatu, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, do udziału w nim zaproszeni zostali między innymi przedstawiciele: Kancelarii Prezydenta RP, Najwyższej Izby Kontroli, Rady Legislacyjnej, Rzecznika Praw Dziecka, Rządowego Centrum Legislacji oraz reprezentanci organizacji pozarządowych (Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Amnesty International, Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, Ordo Iuris, Instytut na rzecz Państwa i Prawa) i przedstawiciele zawodów prawniczych (Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Rady Radców Prawnych). Zaproszenie na posiedzenie Zespołu otrzymali również, podobnie jak w poprzednich latach, Przewodniczący Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, którzy jednak na posiedzenie nie przybyli.

Oprócz posiedzeń plenarnych Zespołu, w 2016 r. odbyło się też spotkanie w mniejszym gronie członków Zespołu bezpośrednio zaangażowanych w realizację konkretnych wyroków Trybunału. Takie spotkanie miało miejsce w dniu 12 września 2016 r. w MSZ. Było to posiedzenie grupy roboczej ws. wykonania wyroków z grupy *Kaprykowski p. Polsce*. W spotkaniu, które poprowadziła Przewodnicząca Zespołu – Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przez Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, udział wzięli przedstawiciele: Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej MS) i Centralnego Zarządu Służby Więziennej (dalej CZSW), Ministerstwa Zdrowia (dalej MZ), Rzecznika Praw Pacjenta oraz Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ponadto Zespół jak zawsze pracował pomiędzy sesjami plenarnymi poprzez prowadzenie roboczych uzgodnień.

VI. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów przez uprawnione podmioty oraz udzielonych w związku z tymi komunikacjami odpowiedzi Rządu

W okresie sprawozdawczym uprawnione podmioty, tj. organizacje pozarządowe oraz Naczelna Rada Adwokacka, wniosły do KM łącznie 9 komunikacji dotyczących stanu wykonania niektórych wyroków wydanych w polskich sprawach. Komunikacje te zostały wymienione poniżej, natomiast ich pełne teksty wraz z odpowiedziami Rządu są załączone do niniejszego Raportu w postaci Załącznika F.

- W dniu **29.03.2016 r.** Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. grupy wyroków **Bąk p. Polsce** (wyroki dotyczące przewlekłości postępowań karnych) przez Naczelną Radę Adwokacką. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MS. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064a55e>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064f4b3>

- W dniu **29.03.2016 r.** Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. wyroków **Tysiąc p. Polsce i R.R. p. Polsce** przez Naczelną Radę Adwokacką. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MZ. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064a55d>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680651098>

- W dniu **31.03.2016 r.** Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. grupy wyroków **Majewski p. Polsce** (wyroki dotyczące przewlekłości postępowań cywilnych) przez Naczelną Radę Adwokacką. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MS. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064444d>

- W dniu **31.03.2016 r.** Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. grupy spraw **Fuchs p. Polsce** (wyroki dotyczące przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych) przez Naczelną Radę Adwokacką. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z Nacelnym Sądem Administracyjnym. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064446e>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680646d8c>

- W dniu **31.03.2016 r.** Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. grupy spraw **Horych i Piechowicz p. Polsce** (wyroki dotyczące statusu tzw. osadzonych niebezpiecznych) przez Naczelną Radę Adwokacką. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MS. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064444e>

- W dniu **25.08.2016** r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. wyroków *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce* przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z Prokuraturą Krajową (dalej PK) oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a0530>

- W dniu **01.09.2016** r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. wyroku *D.G. p. Polsce* należącego do grupy spraw *Kaprykowski p. Polsce* (wyroki dotyczące zapewnienia osadzonemu adekwatnej do stanu zdrowia opieki medycznej) przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MS oraz CZSW. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a1e63>

- W dniu **02.09.2016** r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. wyroku *R.R. p. Polsce* przez Centrum Praw Reprodukcyjnych. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MZ. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a950f>

- W dniu **06.09.2016** r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. wyroków *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce* przez organizację Open Society Justice Initiative. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z PK. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a3b15>

VII. Informacje na temat posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP

W dniu 27 września 2016 r. Pani Minister Renata Szczęch, Podsekretarz Stanu w MSZ, wraz z Pełnomocnikiem uczestniczyła w posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP. Minister przedstawiła członkom Komisji oraz obecnym na posiedzeniu przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego *Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2015 r.* W swoim wystąpieniu Minister podała liczne dane statystyczne. Podkreśliła też, że w 2015 r. KM uznał za wykonane 289 orzeczeń, co stanowiło bardzo dużą liczbę. Tym samym pod koniec 2015 r. w fazie wykonywania pod nadzorem KM pozostało 313 orzeczeń wydanych w sprawach polskich, co w porównaniu z końcem 2012 r. oznacza spadek prawie o 2/3.

Z tego względu, iż posiedzenie Komisji miało miejsce w drugiej połowie roku następującego po roku sprawozdawczym, Minister podała również zaktualizowane informacje

dotyczące stanu wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę, uwzględniając dotychczasową działalność Pełnomocnika w 2016 r.

Minister przypominała również, że integralną częścią Raportu są jego Załączniki, w tym szczególnie ważny z punktu widzenia parlamentu Załącznik E. W Załączniku tym przedstawiono bowiem informację na temat koniecznych zmian w prawie polskim i w praktyce jego stosowania niezbędnych dla wykonania wyroków ETPCz, jak również informację nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału będących skutkiem obowiązywania nieodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z nieodpowiedniej praktyki.

VIII. Informacje na temat działań Pełnomocnika mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę

- **Funkcjonowanie Zarządzenia o utworzeniu Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka po nowelizacji przeprowadzonej w 2015 r. wprowadzającej nowe zasady współpracy międzyinstytucjonalnej ws. wykonywania wyroków ETPCz**

W dniu 23 kwietnia 2015 r. weszła w życie nowelizacja *Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*. Zmienione Zarządzenie doprecyzowuje zadania Zespołu w odniesieniu do problematyki monitorowania wykonywania wyroków i decyzji ETPCz. Przyjęte rozwiązania wdrażają zobowiązania wynikające z Artykułu 46 Konwencji, a także regulacji KM dotyczących przyjmowania środków indywidualnych lub generalnych mających na celu usunięcie naruszeń praw człowieka stwierdzonych przez Trybunał. Nowe regulacje potwierdzają również dotychczasową praktykę współpracy Zespołu z organami i instytucjami spoza administracji rządowej, a także możliwość zapraszania przedstawicieli organizacji pozarządowych i zawodów prawniczych do udziału w pracach Zespołu. Zarządzenie precyzuje również szczegółowo obowiązki stałych członków Zespołu.

Ze względu na czas, jaki minął od przyjęcia znowelizowanego Zarządzenia możliwe stało się dokonanie oceny jego funkcjonowania w praktyce. Głównym celem nowelizacji było doprowadzenie do terminowego przygotowywania planów działań i raportów z wykonania poszczególnych wyroków Trybunału przez podmioty za to odpowiedzialne. W tym zakresie, jeśli chodzi o 2016 r., głównym podmiotem przygotowującym te dokumenty zgodnie z przepisami znowelizowanego Zarządzenia było MS. Współpracę z tym resortem w okresie sprawozdawczym należy ocenić pozytywnie. MS przysyłało żądane dokumenty terminowo i w razie konieczności, wynikającej np. z uwag SWW, w miarę możliwości je uzupełniało.

- **Kontynuowanie działań na rzecz realizacji inicjatywy MSZ mającej na celu badanie projektów aktów prawnych pod względem ich zgodności z *Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*.**

Podejmowane od kilku lat działania Pełnomocnika na rzecz wprowadzenia obowiązku opiniowania projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją, mimo iż nie doprowadziły jeszcze do wprowadzenia takiego generalnego obowiązku, to z pewnością

zainspirowały inne podmioty do wprowadzania takiego wymogu przynajmniej w częściowym zakresie o czym świadczą chociażby poniższe informacje.

W dniu 1 marca 2016 r. do Zasad Techniki Prawodawczej wprowadzone zostało wyraźne odniesienie do międzynarodowych standardów praw człowieka. § 1 Zasad, przyjętych Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów, został zmieniony w następujący sposób:

„§ 1. 1. Podjęcie decyzji o przygotowaniu projektu ustawy poprzedza się w szczególności: (...)

2) analizą aktualnego stanu prawnego, z uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej, umów międzynarodowych, którymi Rzeczpospolita Polska jest związana, w tym umów z zakresu ochrony praw człowieka, oraz prawodawstwa organizacji i organów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest członkiem;”.

Kilka podmiotów, m.in. Rządowe Centrum Legislacji, Rada Legislacyjna przy Prezesie Rady Ministrów, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej MKiDN), Ministerstwo Sportu

i Turystyki, MS, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Krajowa Rada Sądownictwa, Sąd Najwyższy, PK, Naczelna Rada Adwokacka, Urząd do spraw Cudzoziemców, Pełnomocnik Rządu do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego i Równego Traktowania, Pełnomocnicy do spraw Praw Człowieka powołani w Straży Granicznej oraz Służbie Więziennej, potwierdziło, iż uwzględnia Konwencję w procesie opracowywania i/lub opiniowania projektów aktów prawnych.

Kilka organów poinformowało o dodatkowych inicjatywach mających na celu zapewnienie, by problematyka zgodności ze standardami praw człowieka była uwzględniana w prawie krajowym.

Przykładowo: w lipcu 2016 r. Dyrektor Generalny MKiDN wysłał przypomnienie do komórek organizacyjnych ministerstwa o potrzebie m.in. weryfikowania zgodności z Konwencją projektów aktów normatywnych; w sierpniu 2016 r. w Ministerstwie Środowiska skierowano do wszystkich komórek organizacyjnych ministerstwa oraz jednostek podległych lub nadzorowanych pismo zawierające podstawowe informacje na temat Konwencji oraz jej wykonywania oraz podkreślono konieczność przeprowadzania analizy prawnomiędzynarodowych zobowiązań w zakresie praw człowieka przy opracowywaniu projektów aktów prawnych i zalecono zamieszczanie w uzasadnieniach projektów aktów prawnych informacji o zgodności tych projektów z Konwencją. Standardy Konwencji są uwzględniane w ramach prac Zespołu do spraw uregulowania wykonywania testów genetycznych i biobankowania, powołanego zarządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2016 r. Zespół do spraw oceny implementacji dorobku prawnego Unii Europejskiej w zakresie właściwości Straży Granicznej, działający na podstawie decyzji Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 11 kwietnia 2013 r., zajmuje się oceną przepisów prawa krajowego, jak też przepisów wewnętrznych Straży Granicznej z punktu widzenia prawa UE i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE, ale w analizach uwzględnia również Konwencję i dorobek orzeczniczy ETPCz. Działanie Zespołu doprowadziło do zmiany szeregu aktów prawnych Straży Granicznej w celu zapewnienia ich zgodności z prawami człowieka.

Sądy polskie dokonywały w uzasadnionych przypadkach oceny bądź wykładni przepisów prawa krajowego z punktu widzenia standardów praw człowieka zawartych w Konstytucji RP oraz Konwencji bądź kierowały w tej sprawie zapytania prawne do Trybunału Konstytucyjnego – Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny i kilka sądów niższych instancji w odpowiedzi na prośbę

MSZ wskazały przykłady swoich orzeczeń z lat 2015-2016, w których podejmowana była: problematyka prokonstytucyjnej wykładni ustaw, dopuszczalności nieuwzględniania przy orzekaniu norm niekonstytucyjnych lub w których wykładnia prawa krajowego była dokonywana z powoływaniem się na standardy wyznaczone w Konwencji i orzecznictwie ETPCz lub w innych wiążących Polskę umowach międzynarodowych. Przedstawiono także przykłady orzeczeń, w których skład orzekający dokonał oceny aktu wykonawczego z uwzględnieniem m.in. Konwencji. Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny przekazały także przykłady uchwał mających na celu wyjaśnienie przepisów, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów lub rozstrzygnięcie zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości, a w których sądy te odwoływały się m.in. do Konwencji lub orzecznictwa ETPCz.

Z tego powodu, iż jednak nadal nie wprowadzono generalnego obowiązku opiniowania projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją, kierowany przez Pełnomocnika Departament do spraw Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka (dalej DPOPC) MSZ nadal opiniuje projekty aktów prawnych oraz stanowisk rządu do projektów parlamentarnych. W 2016 r. Departament przeprowadził około 680 takich analiz.

➤ **Informacja na temat kontynuacji i rozwoju inicjatywy polegającej na tłumaczeniu na język polski wyroków Trybunału wydanych w sprawach dotyczących innych państw**

W dniu 24 marca 2014 r. MSZ, Ministerstwo Sprawiedliwości, Trybunał Konstytucyjny i Naczelny Sąd Administracyjny podpisały porozumienie ws. tłumaczeń wyroków ETPCz wydanych w sprawach przeciwko innym państwom. Z dniem 31 sierpnia 2015 r. do Porozumienia przystąpił Prokurator Generalny, który zobowiązał się do zapewnienia tłumaczenia na język polski, od dnia 1 stycznia 2016 r., po 10 orzeczeń rocznie.

Strony Porozumienia wspólnie dokonują wyboru orzeczeń Trybunału do tłumaczenia, a także przekazują sobie wzajemnie przetłumaczone orzeczenia celem udostępnienia na stronach internetowych oraz wykorzystywania w działalności upowszechniającej i szkoleniowej. Tłumaczenia są również przekazywane do bazy orzeczeń Trybunału HUDOC.

W 2016 r. kontynuowana była współpraca w ramach ww. Porozumienia.

Ponadto w okresie sprawozdawczym MSZ dokonało przekładu na język polski: konkluzji na temat implementacji Konwencji na poziomie krajowym, zawartych w *Raporcie Rady Europy na temat długoterminowej przyszłości systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy CM/Rec(2016)3 na temat praw człowieka i biznesu oraz aktualizacji Praktycznego Przewodnika w sprawie kryteriów dopuszczalności (wydanie trzecie), opracowaną przez Trybunał.

➤ **Informacja na temat organizacji wizyt studyjnych i delegacji (secondmentów) dla polskich sędziów do Trybunału**

W listopadzie 2016 r. MSZ we współpracy z programem HELP Rady Europy zorganizowało wizytę studyjną dla sędziów penitencjarnych reprezentujących każdą apelację oraz dla przedstawiciela Służby Więziennej.

W programie wizyty przewidziane były spotkania z przedstawicielami Kancelarii Trybunału oraz SWW, polskim sędzią w ETPCz, udział w rozprawie przed Trybunałem, a także

spotkania z przedstawicielami Sekretariatu RE, między innymi obsługujących wybrane mechanizmy monitoringowe RE.

Ponadto MS zorganizowało w grudniu 2016 r. wizytę studyjną dla prezesów polskich sądów okręgowych i przedstawicieli norweskiego wymiaru sprawiedliwości. Druga taka wizyta studyjna, dla prezesów pozostałych sądów okręgowych, jest planowana w styczniu 2017 r.

W programie obu wizyt przewidziano m.in.: spotkanie polskich i norweskich sędziów z sędziami ETPCz wywodzącymi się z każdego kraju i z sekcjami narodowymi, udział w rozprawie przed Wielką Izbą, dyskusję służącą wymianie doświadczeń w zakresie stosowania standardów konwencyjnych przez sądy krajowe, a także spotkanie z przedstawicielami Europejskiej Komisji na rzecz efektywności wymiaru sprawiedliwości (CEPEJ), Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (CPT) oraz SWW.

W stażach i wizytach studyjnych uczestniczyli również słuchacze Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. W 2016 r. rozpoczął się roczny staż (wrzesień 2016 r. - sierpień 2017 r.) jednej osoby w ETPCz, organizowany w ramach współpracy z Europejską Siecią Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (European Judicial Training Network, dalej EJTN). Ponadto odbyły się wizyty studyjne w ETPCz zorganizowane w ramach współpracy z EJTN.

Od 2015 r. staże zagraniczne w ETPCz organizuje również Krajowa Szkoła Administracji Publicznej (w 2016 r. udział wzięła jedna osoba).

Inicjatywy w zakresie organizowania staży lub wizyt studyjnych w Trybunale podejmowały również poszczególne sądy i inne instytucje.

Jeśli chodzi o delegowanie polskich sędziów do pracy w Trybunale i SWW, to oba secondmenty były w 2016 r. kontynuowane.

IX. Informacja na temat wizyty przedstawicieli Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy w Polsce

Wizyta przedstawicieli SWW w Polsce to wizyta cykliczna, która z reguły odbywa się raz na rok i ma na celu bezpośrednie rozmowy z resortami, czy też innymi podmiotami krajowymi odpowiedzialnymi za wykonanie poszczególnych wyroków Trybunału.

W wizycie, która odbyła się w dniu 13 października 2016 r., udział wzięli: Pani Łucja Miara oraz Pan Szymon Janczarek, którzy spotkali się przedstawicielami MS oraz MKiDN. Rozmowy dotyczyły kwestii wykonania następujących wyroków Trybunału: grupy wyroków *Bąk i Majewski p. Polsce* (przewlekłość postępowań), grupa wyroków *Kurłowicz p. Polsce* (wolność wyrażania opinii), wyrok ws. *Frasik p. Polsce* (prawo do zawarcia związku małżeńskiego), wyrok ws. *Mariusz Lewandowski p. Polsce* (prawo do rzetelnego procesu), wyrok ws. *Grabowski p. Polsce* (bezprawne pozbawienie wolności), wyrok ws. *Potomski i Potomska p. Polsce* (naruszenie prawa do korzystania z własności) oraz wyrok ws. *Wizerkaniuk p. Polsce* (wolność wyrażania opinii).

W wyniku tej wizyty w niektórych z ww. spraw zostały opracowane przeformułowane plany działań, czy też raporty z wykonania, co zostało wspomniane wyżej w części dotyczącej przedstawienia wszystkich planów i raportów przesłanych do Rady Europy w 2016 r.

X. Organizacja X Seminarium Warszawskiego.

W dniu 14 października 2016 r. MSZ we współpracy z CZSW zorganizowało kolejną, dziesiątą edycję Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka.

Tematem Seminarium były *Pozytywne i negatywne obowiązki państwa wobec osób pozbawionych wolności – aktualne wyzwania polskiego systemu penitencjarnego*.

Seminarium otworzyła Pani Minister Renata Szczęch, Podsekretarz Stanu w MSZ. Wśród prelegentów znaleźli się między innymi: Generał Jacek Kitliński, Dyrektor Generalny Służby Więziennej, Profesor Maciej Szpunar, Rzecznik Generalny Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który był gościem honorowym konferencji, a także przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Rzecznika Praw Obywatelskich, ETPCz oraz SWW.

Uczestnicy konferencji poruszyli szereg zagadnień dotyczących standardów traktowania więźniów, wypracowanych na forum ONZ i Rady Europy. Szczególny nacisk został przy tym położony na aspekty praktyczne. Omówione zostały problemy polskiego systemu penitencjarnego wyłaniające się na podstawie skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich i ETPCz. Omówiony został także stan wykonywania wyroków Trybunału w sprawach penitencjarnych będących pod nadzorem KM.

Przewidziano ponadto wystąpienia dotyczące szczegółowych zagadnień, takich jak zalecane standardy opieki medycznej w placówkach penitencjarnych, specyfika odbywania kary pozbawienia wolności przez osoby z niepełnosprawnością fizyczną lub intelektualną, aktywizacja zawodowa skazanych, prawo do poszanowania wyznania i światopoglądu, prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego osoby pozbawionej wolności oraz prawo do skutecznego środka odwoławczego w przypadku naruszenia praw więźniów.

Seminaria Warszawskie to cykl konferencji poświęconych prawom człowieka i standardom ich ochrony w systemie Rady Europy, organizowanych z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Ich celem jest wspieranie dyskusji eksperckiej nt. rozwoju mechanizmów ochrony praw człowieka na poziomie krajowym i europejskim.

XI. Follow-up konferencji wysokiego szczebla w Brukseli

W okresie sprawozdawczym DPOPC MSZ przygotowało obszerną (38 stron) *Informację na temat realizacji przez Polskę zaleceń zawartych w Deklaracji Brukselskiej w sprawie implementacji Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, naszej wspólnej odpowiedzialności*. Dokument ten zawiera dane na temat nowych działań i inicjatyw podjętych w latach 2015-2016 i ma na celu uzupełnienie lub aktualizację wcześniejszych informacji zawartych w następujących opracowaniach:

- *Informacja z dnia 30 grudnia 2014 r. na temat follow-up udzielonego przez Polskę w sprawie zaleceń zawartych w Deklaracji przyjętej na Konferencji wysokiego szczebla w sprawie przyszłości Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Brighton, 17-18 kwietnia 2014 r.)* (Information on the follow-up given by Poland to recommendations included in the Declaration adopted at the High Level Conference on the Future of the European Court of Human Rights (Brighton, 17-18 April 2014)) (dalej zwana "Informacją Polski w sprawie follow-up Deklaracji z Brighton");
- *Wkład delegacji Polski na pierwsze posiedzenie grupy roboczej DH-SYSC-REC (23-25 maja 2016 r.)* (Contribution of the delegation of Poland to the 1st meeting of the DH-SYSC-REC (23-25 May 2016)).

Polski tekst Deklaracji można pobrać ze strony MSZ:
http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/aktualnosci/tlumaczenie_deklaracji_brukselskiej_na_jezyk_polski

XII. Informacje statystyczne

Liczba skarg wniesionych przeciwko Polsce i zawistych w Trybunale w latach 2011-2013 wykazywała tendencję spadkową, co potwierdza miejsce Polski pośród innych państw członkowskich Rady Europy określane w oparciu o tę wartość. Jednakże w 2014 r. odnotowano, iż w Trybunale znajdowało się więcej polskich skarg niż w roku poprzednim. Dane te nie oznaczają jednak, że zasadnych skarg wpływa więcej, są to bowiem skargi, które zostały wniesione w poprzednich okresach sprawozdawczych, ale nie zostały rozstrzygnięte przez Trybunał. Chodzi tu głównie o skargi na przewlekłość postępowań karnych i cywilnych.

Wg stanu na koniec 2016 r. Polska była na 8. miejscu z liczbą 1800 skarg zawistych, stanowiącą 2,3 % wszystkich skarg procedowanych w ETPCz – o 100 skarg więcej niż przed rokiem, jednak mimo tej wartości stanowiły one mniejszą część wszystkich skarg. Dla porównania pod koniec 2015 r. liczba polskich skarg stanowiła 2,6 % wszystkich skarg procedowanych w ETPCz. W ciągu ostatnich dwóch lat Polska pod względem wskaźnika liczby skarg w stosunku do liczby ludności pozostała na mniej więcej tym samym poziomie. W 2016 r. wskaźnik ten dla Polski wyniósł: 0,64 (na 10 tysięcy mieszkańców), a w 2015 r. - 0,57 (w poprzednich latach wskaźnik ten był wyższy: 2014 r. - 0,72; w 2013 r. - 1,03, a w 2010 r. - 1,51).

Natomiast liczba skarg wpływających do Trybunału i przydzielonych jego składom orzekającym w ciągu ostatnich kilku lat systematycznie malała. Jednakże w 2016 r. wynosząc 2424 była nieco wyższa niż w 2015 r., kiedy to wyniosła 2182.

Jeśli chodzi o liczbę skarg komunikowanych Polsce co roku, to również ona systematycznie malała w ciągu ostatnich lat. Wyjątkowo w 2015 r. Trybunał zakomunikował Polsce 170 różnorodnych skarg oraz dodatkowo, wraz z wyrokiem pilotażowym ws. *Rutkowski i inni p. Polsce* – 591 skarg dotyczących przewlekłości postępowań karnych i cywilnych, które wpływały do Trybunału przez ostatnie lata i były kumulowane celem wspólnej komunikacji. Natomiast w 2016 r. Trybunał zakomunikował Rządowi jedynie 69 nowych skarg.

Jeśli chodzi o liczbę wyroków wydawanych przez Trybunał w sprawach polskich, to również ona systematycznie maleje z każdym rokiem. W 2011 r. było ich 71, w 2012 r. – 74, ale w 2013 r. już tylko 23, w 2014 r. – 28, w 2015 r. – 29, a w 2016 r. - 26.

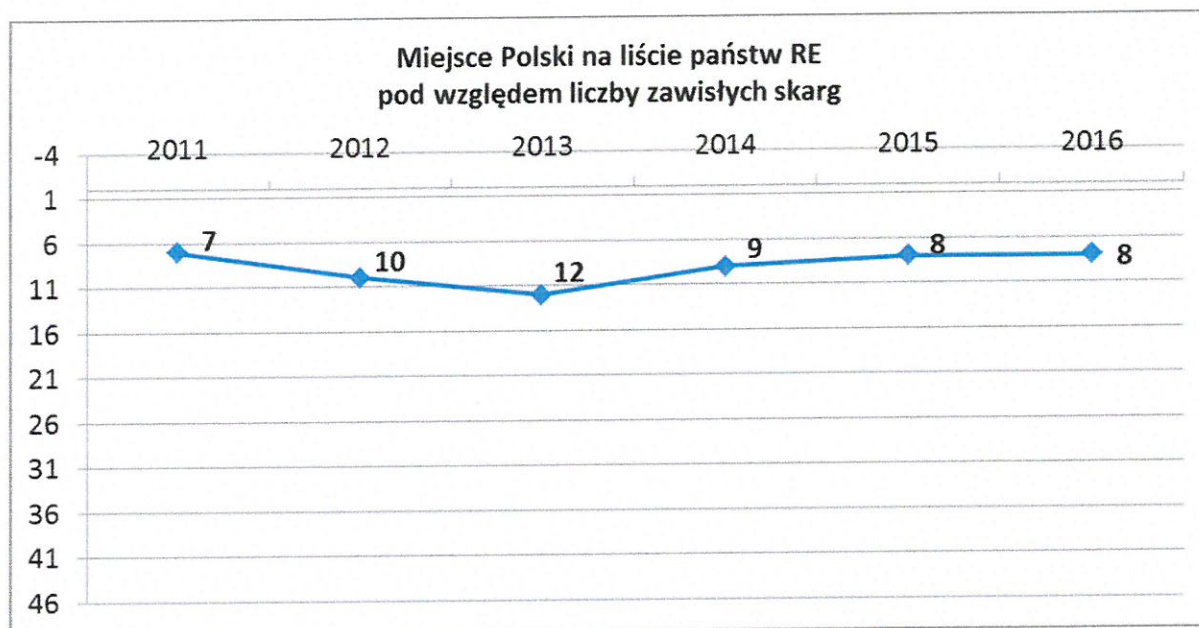
Również liczba decyzji Trybunału zatwierdzających zawarte przez Rząd ugody, czy też wydane przezeń deklaracje jednostronne utrzymuje się przez ostatnie lata na podobnym poziomie. Wyjątkiem był rok 2014, kiedy takich decyzji było znacznie mniej (81 + 23) niż w latach ubiegłych i w 2015 r., kiedy Trybunał zatwierdził 110 ugód i 32 deklaracje jednostronne Rządu. W 2016 r. Trybunał wydał odpowiednio: 27 decyzji ws. ugód i 12 decyzji ws. deklaracji jednostronnych.

Bardzo ważnym wyznacznikiem przestrzegania standardów konwencyjnych jest liczba orzeczeń uznanych przez KM za wykonane przez państwo. W tym kontekście warto wspomnieć, iż w 2014 r. Komitet Ministrów uznał za wykonane rekordowe 357 orzeczeń, a w 2015 r. – 289 orzeczeń. W 2016 r. KM uznał za wykonane co prawda dużo mniej, bo 170 orzeczeń, ale za to zdecydował o zamknięciu kilku bardzo ważnych grup wyroków. Były to m. in. wyroki dotyczące: warunków bytowych w jednostkach penitencjarnych, opieki medycznej dla

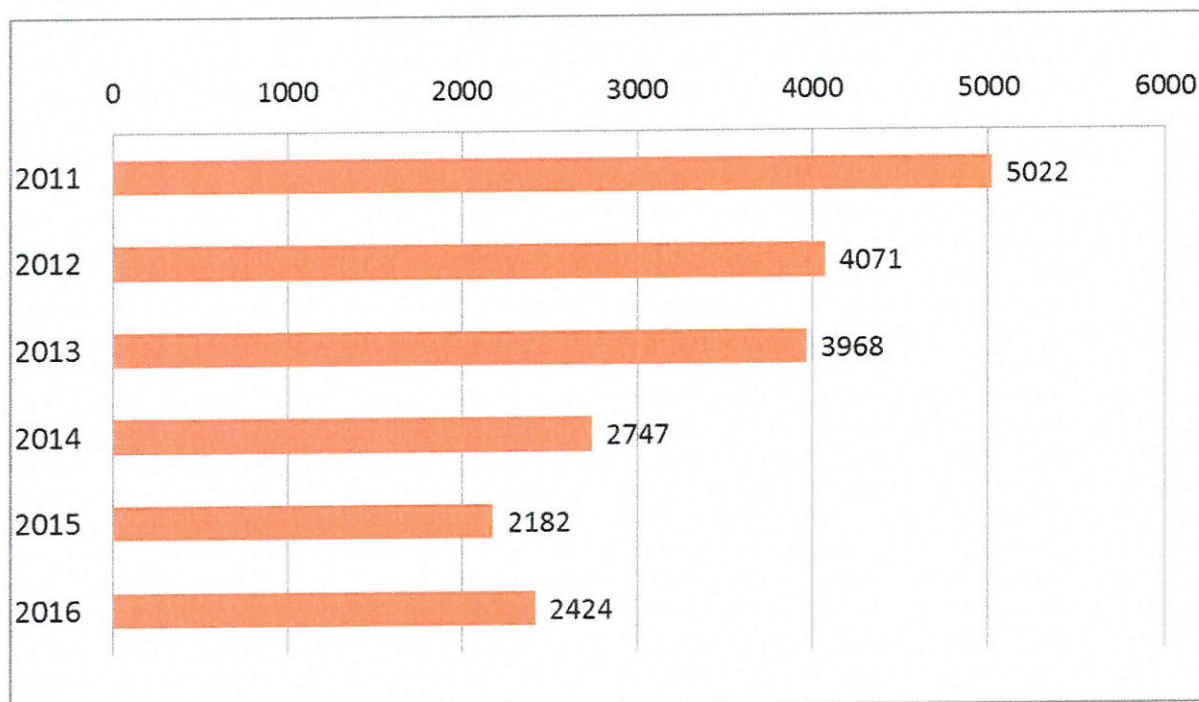
osadzonych, stosowania reżimu osadzonych niebezpiecznych, stosowania nieproporcjonalnej siły przez funkcjonariuszy Policji i nieskutecznego śledztwa w takich sprawach oraz część wyroków ws. przewlekłości postępowań administracyjnych.

Dane statystyczne zamyka tabela ukazująca liczbę orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem KM wg stanu na koniec roku w poszczególnych latach. Systematyczny spadek tej liczby z 924 orzeczeń na koniec 2011 r. do 223 na koniec 2016 r. dobitnie wskazuje, że opisane w poszczególnych Raportach rocznych działania podejmowane przez Rząd w celu wykonania wyroków i decyzji Trybunału przynoszą oczekiwane rezultaty.

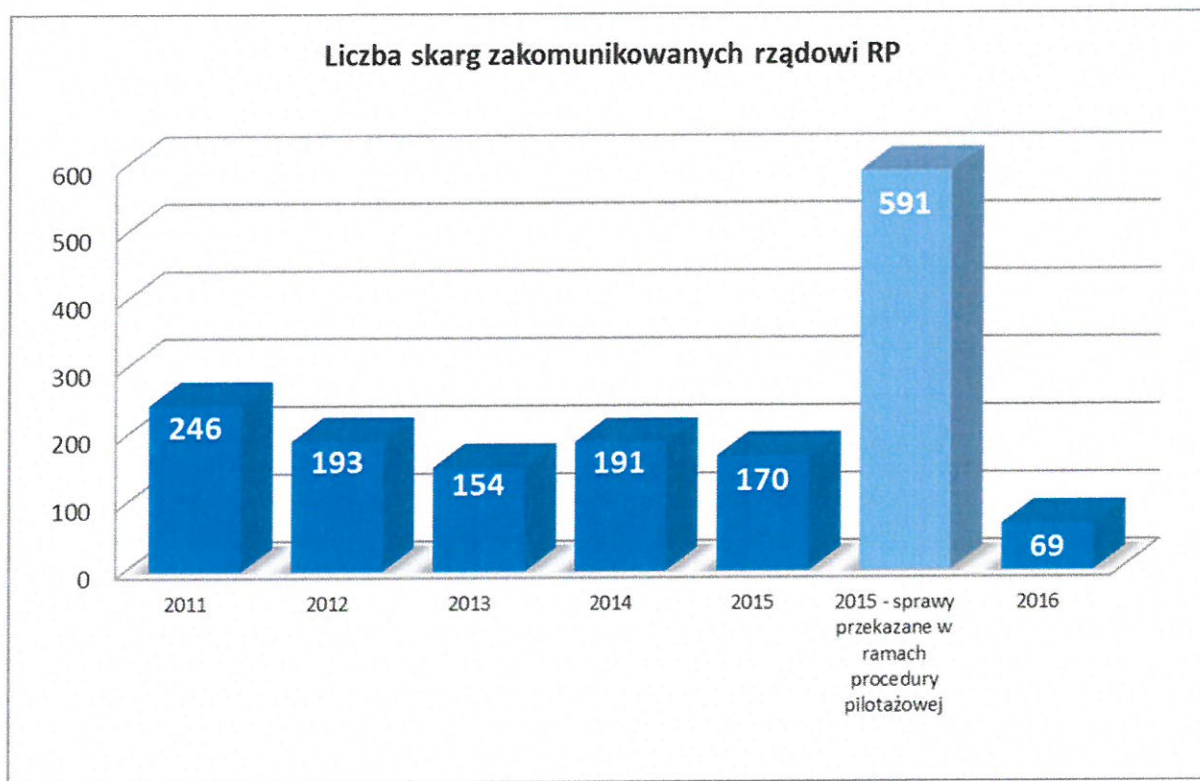
1. Miejsce Polski na liście państw RE pod względem liczby zawisłych skarg:

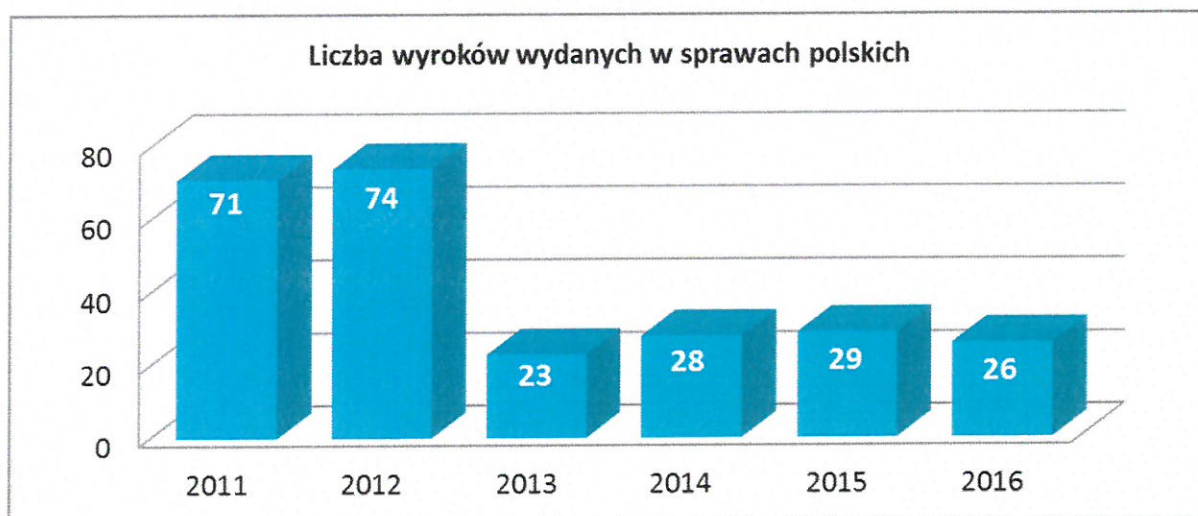
2. Liczba polskich skarg przydzielonych do rozpoznania składom orzekającym Trybunału:

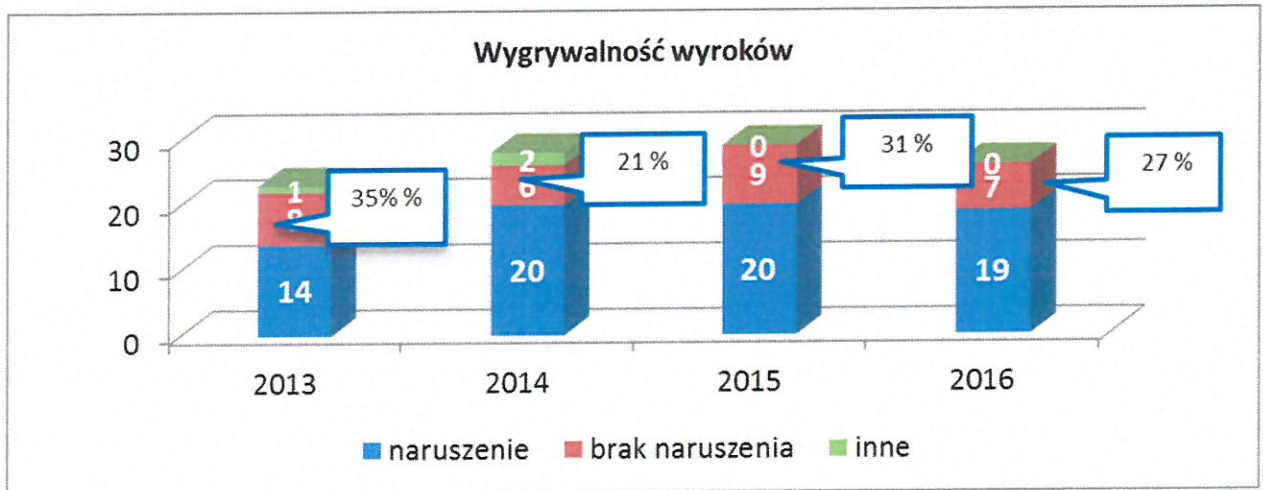
3. Liczba skarg zakomunikowanych Rządowi:

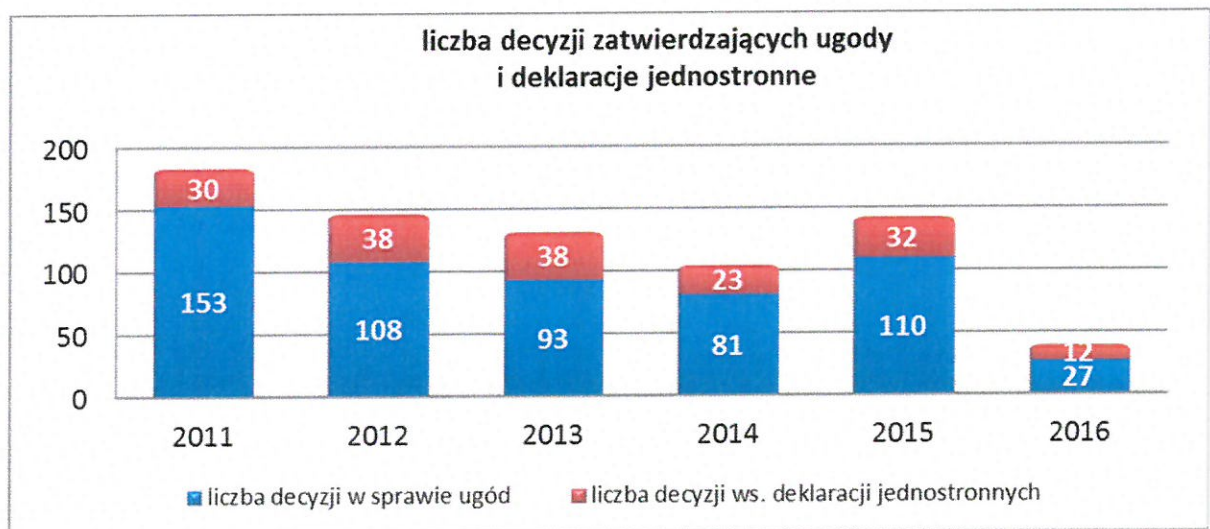
4. Liczba wyroków wydanych w polskich sprawach:

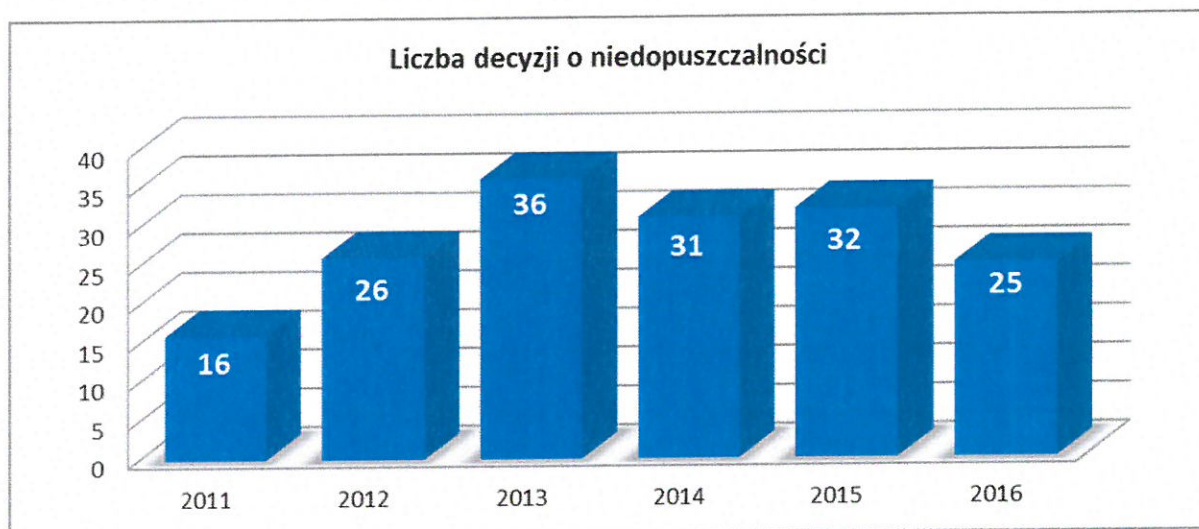
5. Poziom zakończonych na korzyść Rządu spraw w zakresie wyroków merytorycznych:

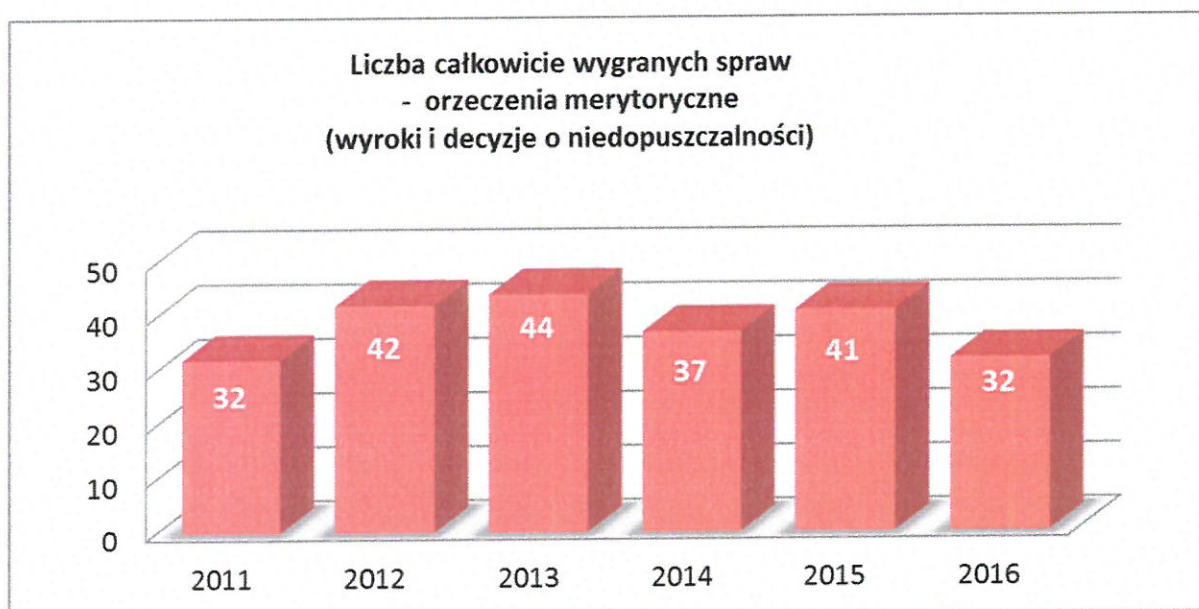
6. Liczba decyzji zatwierdzających ugody i deklaracje jednostronne w polskich sprawach:

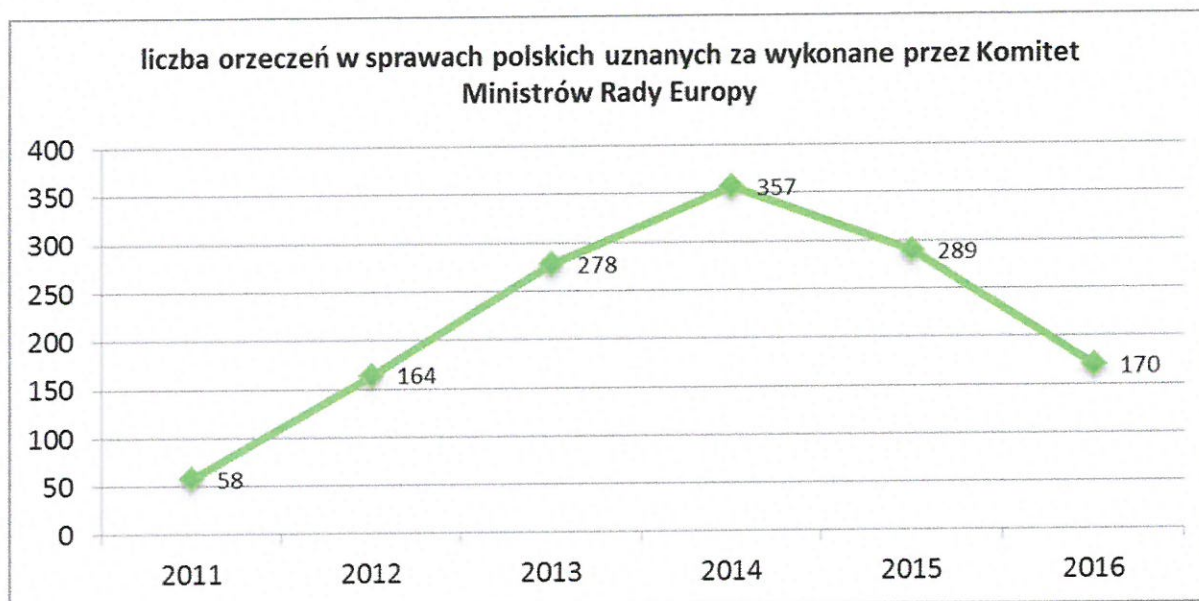
7. Liczba decyzji o niedopuszczalności wydanych w sprawach, które zostały zakomunikowane Rządowi:

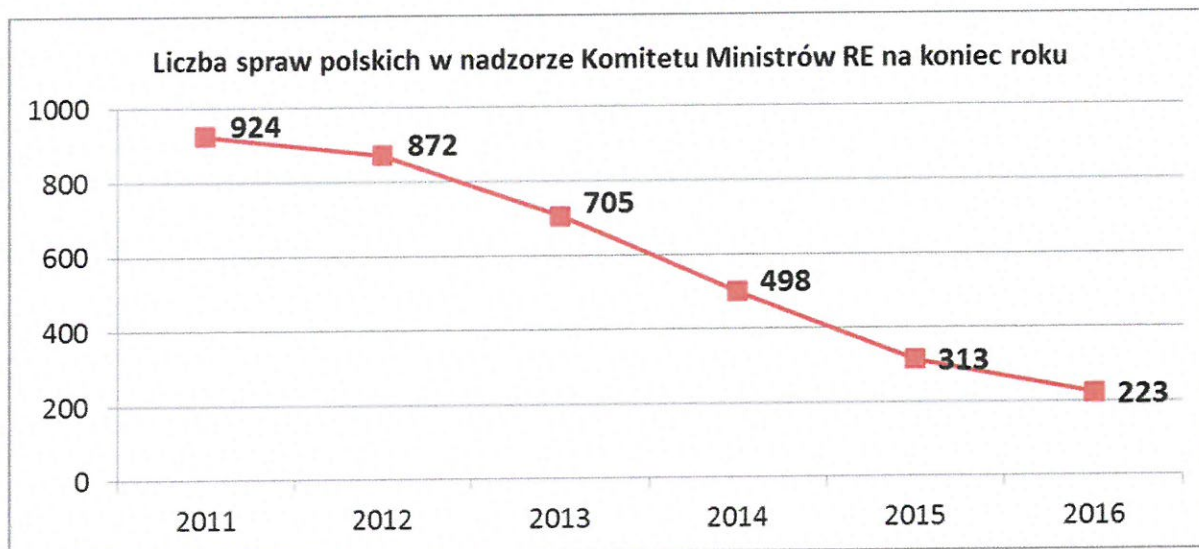
8. Liczba całkowicie wygranych spraw (wyroki i decyzje o niedopuszczalności):

9. Liczba orzeczeń uznanych przez KM za wykonane:

10. Liczba orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem KM wg stanu na koniec roku w poszczególnych latach

XIII. Podsumowanie.

Raport za 2016 r. to już piąty Raport roczny Pełnomocnika z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę. Wskazuje on, iż działania na rzecz realizacji orzeczeń Trybunału w polskich sprawach, podejmowane od kilku lat ze zwiększoną intensywnością, przynoszą pozytywne rezultaty.

Jednakże nie należy zapominać o tym, że nadal wiele problemów pozostaje nie do końca rozwiązanych i konieczne są dalsze wysiłki zarówno w zakresie zmiany prawa, jak i dostosowania praktyki jego stosowania do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa Trybunału.

Z Załącznika E do Raportu wynika, iż dla wykonania wyroków potrzebne są zarówno zmiany legislacyjne, jak np. doprowadzenie do przyjęcia zmiany *ustawy o ochronie zdrowia psychicznego* w celu wykonania wyroków z grupy *Kędzior p. Polsce*, jak również działania zmierzające do dostosowania praktyki podmiotów krajowych do standardów Konwencji i orzecznictwa Trybunału, w tym np. właściwa organizacja pracy sędziów, co przyczyni się do wykonania wyroków z grup *Bąk p. Polsce* i *Majewski p. Polsce*.

Wśród 223 orzeczeń będących nadal w fazie wykonywania pod nadzorem KM, wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r., nadal największą grupę stanowią wyroki dotyczące przewlekłości postępowań karnych (31), cywilnych (72), administracyjnych i sądowo-administracyjnych (49). Za ich realizację w ramach Rządu odpowiedzialne są resorty: sprawiedliwości oraz spraw wewnętrznych i administracji, jednakże należy pamiętać, iż działania władzy wykonawczej w tym zakresie muszą być wsparte działalnością władzy sądowniczej. Nie bez znaczenia jest tu także rola parlamentu, zwłaszcza gdy w grę wchodzi konieczność nowelizacji przepisów, która ma na celu dostosowanie prawa do ww. standardów.

W kontekście powyższego należy przypomnieć również, iż niektóre z wyroków Trybunału, pomimo podejmowania przez Rząd różnorodnych wysiłków, pozostają niewykonane od wielu lat. Oprócz wspomnianych już wyroków dotyczących przewlekłości postępowań są to (wymienione w Załączniku E) wyroki dotyczące m. in. różnych aspektów: pozbawienia wolności, naruszenia swobody wypowiedzi, naruszenia prawa do życia prywatnego. Ze względu na wagę naruszeń stwierdzonych w tych wyrokach i czas, jaki minął od ich wydania przez Trybunał należy wzmocnić wysiłki w celu ich jak najszybszego zrealizowania.

Jak już wspomniano wyżej, wysiłki Rządu powinny zostać wsparte działaniami władzy sądowniczej i ustawodawczej. Dlatego też dla ich skuteczności stosowne jest jak rozważenie ponownego powołania stałej Podkomisji do spraw wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę Sejmu RP. Ponadto dla skutecznego przeciwdziałania naruszeniom Konwencji w przyszłości kluczowe byłoby ustanowienie w ramach Parlamentu procedur wewnętrznego opiniowania projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją i orzecznictwem Trybunału. W zakresie opiniowania projektów aktów prawnych należy również udoskonalić procedury rządowe. Pełnomocnik od kilku lat czyni starania w tym kierunku (przedstawiane w kolejnych Raportach rocznych).

Podsumowując działania na rzecz wykonywania wyroków ETPCz przez Polskę, zarówno te podejmowane w 2016 r. jak i w latach ubiegłych, należy wskazać, iż udało się wypracować wiele pozytywnych i skutecznych metod, zainicjowano projekty mające na celu koordynację działań i aktywizację podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych orzeczeń, zwiększenie przejrzystości podejmowanych działań, czy intensyfikację raportowania do Rady Europy o podjętych działaniach. Wszystkie te działania przynoszą pozytywne efekty, które

obrazuje zarówno malejąca liczba nowych spraw komunikowanych Rządowi, jak również znacznie – czterokrotnie zmniejszona liczba orzeczeń pozostających do wykonania. Jednakże dla dalszej poprawy wydajności i skuteczności działań niezbędne jest, jak już wielokrotnie wspomniano, zaangażowanie poprzez skoordynowane współdziałanie nie tylko Rządu, ale też Parlamentu i władzy sądowniczej.

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

WYKAZ SKRÓTÓW:

Pełnomocnik –Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

Zespół –Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Trybunał – Europejski Trybunał Praw Człowieka

RE – Rada Europy

Raport z wykonania – raport z działań podjętych w celu wykonania wyroku Trybunału

KM – Komitet Ministrów Rady Europy

SWW – Sekcja Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Sekretariatu Rady Europy

Konwencja – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

ZAŁĄCZNIKI:

A. Wykaz planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów w 2015 r.

B. Pełne teksty planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów w 2015 r.

C. Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyły się w 2015 r.

D. Wybrane wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w 2015 r. w sprawach dotyczących innych Państw-Stron Konwencji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla prawa lub praktyki jego stosowania w Polsce.

E. Wykaz koniecznych zmian w prawie polskim i w praktyce jego stosowania koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

F. Pełne teksty komunikacji przesłanych do Komitetu Ministrów wraz z odpowiedziami Rządu.